

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN
TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (neljäs jaosto)

17 päivänä joulukuuta 1997 *

Asiassa T-152/95,

Odette Nicos Petrides Co. Inc., Kreikan oikeuden mukaan perustettu yhtiö, koti-
paikka Kavala (Kreikka), edustajinaan asianajajat Édouard Didier ja Joël Grangé,
Pariisi, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto Carlos Zeyen, 67 rue
Ermesinde,

kantajana,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään oikeudellisen yksikön virkamies
Gérard Berscheid, prosessiosoite c/o oikeudellisen yksikön virkamies Carlos
Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg,

vastaajana,

jossa kantaja vaatii, että komissio veloitetaan korvaamaan EY:n perustamissopi-
muksen 178 artiklan ja 215 artiklan toisen kohdan mukaisesti vahingot, jotka se on
aiheuttanut tietyillä toimillaan hallinnoidessaan raakatupakka-alan yhteistä mark-
kinajärjestelyä ajanjaksona 1990/1991,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN
OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja K. Lenaerts sekä tuomarit P. Lindh ja J. D. Cooke,

kirjaaja: hallintovirkamies J. Palacio González,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 2.5.1997 pidetyssä suullisessa käsittelyssä esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Asiaa koskevat säännökset

- 1 Neuvosto antoi 21.4.1970 raakatupakka-alan yhteisestä markkinajärjestelystä asetuksen N:o 727/70 (EYVL L 94, s. 1; jäljempänä asetus N:o 727/70). Yksi tämän yhteisen markkinajärjestelyn pääasiallisista mekanismeista on jäsenvaltioiden interventioelinten velvoite ostaa yhteisössä lehtinä kerätty tupakka interventiohintaan, jollei sitä ole pystytty myymään tavanomaisten kaupan kanavien kautta. Ostettujen tupakkavarastojen myynti on toteutettava aiheuttamatta markkinoiden vääristymistä ja noudattaen tuotteiden tasapuolista saantia sekä ostajien yhdenvertaista kohtelua koskevia periaatteita (asetuksen N:o 727/70 7 artiklan 2 kohdan toinen alakohta).
- 2 Tietyistä interventioelinten hallussaan pitämän tupakan ensiasteen jalostus- ja kauppakunnostussopimuksia, varastointisopimuksia ja myyntiä koskevista yleisistä

säännöistä 15 päivänä helmikuuta 1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 327/71 (EYVL L 39, s. 3, jäljempänä asetus N:o 327/71) 3 artiklan mukaan myynti on toteutettava tapauskohtaisesti erikseen vahvistetuin edellytyksin ottaen erityisesti huomioon markkinoiden kehitys ja tarpeet.

- 3 Interventioelimen hallussaan pitämän tupakan myyntiin saattamisen menettelyistä ja edellytyksistä 13 päivänä joulukuuta 1973 annetun komission asetuksen (ETY) N:o 3389/73 (EYVL L 345, s. 47, jäljempänä asetus N:o 3389/73), jota on useaan kertaan muutettu, 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Interventioelinten hallussaan pitäjä paalattu tupakka on saatettava uudelleen markkinoille tarjouskilpailulla tai julkisella huutokaupalla.

2. ”Tarjouskilpailulla” tarkoitetaan mahdollisten ostajien kilpailuttamista pyytämällä näiltä tarjouksia, jolloin kilpailun voittaa edullisimman tämän asetuksen mukaisen tarjouksen tehnyt henkilö.

— —”

- 4 Asetuksen N:o 3389/73 6 artiklan 1 kohdassa tarjouskilpailumenettelyn osalta säädetään tarkemmin seuraavaa:

”Tarjousten jättämiseksi asetetun määräajan päättymistä seuraavien 15 päivän kuluessa on jokaiselle erälle vahvistettava vähimmäishinta saadut tarjoukset huomioon ottaen ja asetuksen (ETY) N:o 727/70 17 artiklassa säädettyä menettelyä noudattaen, tai tarjouskilpailu on päätettävä keskeyttä.”

5 Asetuksen N:o 3389/73 5 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jokaisen tarjouksentekijän on annettava kyseiselle interventioelimelle vakuus, jonka suuruus on 0,28 laskentayksikköä kilogrammalta raakatupakkaa.”

6 Asetuksen N:o 3389/73 muuttamisesta 21 päivänä marraskuuta 1985 annetulla komission asetuksella (ETY) N:o 3263/85 (EYVL L 311, s. 22) vakuuden suuruus korotettiin 0,339 ecuksi kilogrammalta. Asetuksen N:o 3389/73 5 artiklan 1 kohdasta poiketen vakuuden suuruus korotettiin 0,7 ecuksi kilogrammalta Saksan, Kreikan ja Italian interventioelinten hallussaan pitämän paalatus tupakan tarjouskilpailuttamisesta sen myymiseksi vientiin annetun asetuksen (ETY) N:o 2436/91 muuttamisesta 15 päivänä lokakuuta 1991 annetulla komission asetuksella (ETY) N:o 3040/91 (EYVL L 288, s. 18, jäljempänä asetus N:o 3040/91).

Tosiseikat

7 Kantaja on kreikkalainen yhtiö, jonka pääasialliseen toimintaan kuuluu tupakan jalostus ja kauppa Kreikassa ja ulkomailla. Riidanalaisena ajanjaksona se omisti tupakan jalostus- ja varastointilaitoksen sekä toisen varastointikeskuksen. Tarpeidensa mukaan se myös vuokrasi erilaisia pieniä tehdas- ja toimistotiloja. Se toimi välittäjien ja muiden edustajien kanssa Kreikassa ja ulkomailla.

8 Riidanalainen ajanjakso alkoi vuoden 1990 huhtikuussa ja päättyi vuoden 1991 lopussa. Tämän ajanjakson aikana komissio järjesti kolme tarjouskilpailua, jotka koskivat Kreikan interventioelimen hallussa olevaa tupakkaa, ja neljännen tarjouskilpailun, joka koski kolmen EY:n jäsenvaltion interventioelimen — Kreikan interventioelin mukaan lukien — hallussa olevaa tupakkaa. Komissio antoi myös 15.10.1991 asetuksen N:o 3040/91, jolla korotettiin sen vakuuden suuruutta, jonka kunkin tarjouksentekijän oli annettava kyseiselle interventioelimelle.

- 9 Ensimmäinen riidanalainen tarjouskilpailu (jäljempänä ensimmäinen tarjouskilpailu) järjestettiin Kreikan interventioelimen hallussaan pitämän paalatun tupakan tarjouskilpailuttamisesta sen myymiseksi vientiin 5 päivänä huhtikuuta 1990 annetulla komission asetuksella (ETY) N:o 899/90 (EYVL L 93, s. 7), ja se koski vuosien 1986 ja 1987 sadonkorjuussa kerättyä, Kreikan interventioelimen hallussa olevia neljää paalattua raakatupakkaerää, jotka oli lajiteltu lajikkeittain ja joiden yhteismäärä oli 5 271 428 kilogrammaa. Tarjouskilpailun ratkaisemista koskeva komission päätös piti tehdä viimeistään 14.6.1990. Ensimmäisessä erässä oli 1 805 903 kilogrammaa tupakkaa. Se sisälsi seuraavat lajikkeet: Mavra, Kaba Koulak (perinteinen lajike) ja Elassona, Kaba Koulak (erikoislajike), Katerini, Burlay EL ja Basmás. Toisessa erässä oli 1 519 836 kilogrammaa tupakkaa, ja se sisälsi samat lajikkeet kuin ensimmäinen erä, Basmás-lajiketta lukuun ottamatta. Kolmannessa erässä oli 1 519 991 kilogrammaa tupakkaa, ja se sisälsi samat lajikkeet kuin toinen erä. Neljännessä erässä oli 425 698 kilogrammaa tupakkaa, ja se sisälsi ainoastaan Mavra ja Basmás-nimiset lajikkeet. Kantaja teki tarjoukset kahdesta ensimmäisestä erästä (se tarjosi ensimmäisestä erästä 76,11 Kreikan drakmaa (GRD) kilogrammalta ja toisesta erästä 63,11 GRD kilogrammalta). Komissio kuitenkin päätti 14.6.1990, ettei se hyväksy tarjouksentekijöiden tarjouksia, koska ehdotetut hinnat olisivat saattaneet aiheuttaa markkinoiden vääristymistä.
- 10 Toinen riidanalainen tarjouskilpailu (jäljempänä toinen tarjouskilpailu) järjestettiin Kreikan interventioelimen hallussaan pitämän paalatun tupakan tarjouskilpailuttamisesta sen myymiseksi vientiin 8 päivänä kesäkuuta 1990 annetulla komission asetuksella (ETY) N:o 1560/90 (EYVL L 148, s. 7, jäljempänä asetus N:o 1560/90). Se koski jälleen samoja neljää paalattua raakatupakkaerää. Tarjouskilpailun ratkaisemista koskeva komission päätös piti tehdä viimeistään 9.8.1990. Kantaja teki tarjoukset ensimmäisestä ja neljännessä erästä (se tarjosi ensimmäisestä erästä 91,11 GRD kilogrammalta ja neljännessä erästä 101,11 GRD kilogrammalta). Komissio hyväksyi 7.8.1990 erään toisen tarjouksentekijän toisesta erästä tekemän tarjouksen (102 GRD kilogrammalta), mutta se hylkäsi kaikki ensimmäisestä, kolmannesta ja neljännessä erästä tehdyt tarjoukset ja vetosi perusteena markkinoiden vääristymisen vaaraan.
- 11 Kolmas riidanalainen tarjouskilpailu (jäljempänä kolmas tarjouskilpailu) kolmen jäljellä olevan erän myymiseksi järjestettiin Kreikan interventioelimen hallussaan pitämän paalatun tupakan tarjouskilpailuttamisesta sen myymiseksi vientiin 10 päivänä syyskuuta 1990 annetulla komission asetuksella (ETY) N:o 2610/90 (EYVL L 248, s. 5). Tarjouskilpailun ratkaisemista koskeva komission päätös

piti tehdä viimeistään 12.11.1990. Kantaja teki tarjoukset kaikista kolmesta erästä (se tarjosi näistä järjestyksessä 152,26 GRD, 132,26 GRD ja 121,26 GRD kilogrammalta). Sen ensimmäistä erää koskeva tarjous oli tehdyistä tarjouksista suurin. Komissio päätti 16.11.1990, ettei se taaskaan hyväksy tarjouksentekijöiden tarjouksia, koska tarjotut hinnat saattoivat aiheuttaa markkinoiden epänormaalin kehityksen.

- 12 Neljäs riidanalainen tarjouskilpailu (jäljempänä neljäs tarjouskilpailu) järjestettiin Saksan, Kreikan ja Italian interventioelimen hallussaan pitämän paalatun tupakan tarjouskilpailuttamisesta sen myymiseksi vientiin 7 päivänä elokuuta 1991 annetulla komission asetuksella (ETY) N:o 2436/91 (EYVL L 222, s. 23, jäljempänä asetetus N:o 2436/91). Yhteismäärä, joka oli 105 486 276 kilogrammaa, oli jaettu yhteentoista erään, jotka oli jaettu neljään ryhmään. Kukin eristä koostuva ryhmä voitiin myydä vasta sen jälkeen, kun edellinen ryhmä oli myyty. Tällä pyrittiin siihen, että kaikista tupakkalajikkeista saataisiin tarjouksia, ja siten oli aloitettava lajikkeista, joiden kysyntä markkinoilla oli vähäisin. Jokaiseen erään oli kerätty tiettyä tupakkalajiketta, joka oli kyseisten jäsenvaltioiden interventioelinten hallussa. Kantaja osallistui joihinkin näistä myyntitoimituksista. Sen tarjoukset hylättiin sääntöjenvastaisina, koska ne koskivat vähäisempää määrää kuin näille erille vahvistettu määrä.
- 13 Pyydettyään 13.9.1991 kirjeitse maatalousasioista vastaavalta komission jäseneltä asetuksen N:o 2436/91 soveltamisen lykkäämistä, saamatta kuitenkaan mieleistään vastausta, kantaja nosti yhteisöjen tuomioistuimessa kanteen, jossa se vaati yhtäältä tämän asetuksen kumoamista ja toisaalta sen mukaisesti julkaistun tarjouskilpailu-ilmoituksen nro 91/C/213/04 kumoamista (asia C-232/91). Se esitti myös välitöimimenettelyssä riidanalaisen asetuksen soveltamisen lykkäämistä koskevan hakemuksen (asia C-232/91 R). Koska riidanalaiset toimenpiteet eivät koskeneet kantajaa erikseen, sen kanne jätettiin tutkimatta yhdistetyissä asioissa C-232/91 ja C-233/91, Petridi ja Kapnemporon Makedonias vastaan komissio, 14.11.1991 annetulla määräyksellä (Kok. 1991, s. I-5351). Myös sen välitöimihakemus hylättiin 10.1.1992 annetulla määräyksellä (yhdistetyt asiat C-232/91 R ja C-233/91 R, ei julkaistu oikeustapauskokoelmassa).

- 14 Komissio jakoi neljännen tarjouskilpailun kolme viimeistä erää kymmeneen erään asetuksen N:o 2436/91 muuttamisesta 24.1.1992 annetulla asetuksella N:o 162/92 (EYVL L 18, s. 16), koska komissio toivoi saavansa paremman hinnan tekemällä eron sadonkorjuuvuoden mukaan.

Asian käsittelyn vaiheet ja asianosaisten vaatimukset

- 15 Kantaja nosti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamoon 24.7.1995 toimittamallaan kannekirjelmällä EY:n perustamissopimuksen 215 artiklan toisen kohdan nojalla vahingonkorvauskanteen komissiota vastaan.
- 16 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (neljäs jaosto) päätti esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella aloittaa asian suullisen käsittelyn ilman edeltäviä asian selvittämistoimia. Se pyysi asianosaisia kuitenkin vastaamaan kirjallisesti joihinkin kysymyksiin, joihin on asianmukaisesti vastattu.
- 17 Asianosaisten lausumat kuultiin 2.5.1997 pidetyssä istunnossa.
- 18 Kantaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin
- toteaa, että vastaaja on vahingonkorvausvastuussa perustamissopimuksen 215 artiklan toisen kohdan mukaan,
 - velvoittaa vastaajan maksamaan kantajalle vahingonkorvauksena 20 403 788 ecua,
 - velvoittaa vastaajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

19 Vastauksessaan kantaja vaatii lisäksi, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin määrää vastaajaan esittämään seuraavat asiakirjat:

- hallintokomitean 25.7.1990—30.1.1992 pidettyjen kokousten pöytäkirjat,
- kaikki tutkimukset, sisäiset muistiot ja selvitykset, jotka koskevat markkinoiden tarpeita ja tupakan interventiovarastojen hallinnointia riidanalaisena ajankaksona,
- kaikki sisäiset asiakirjat, jotka koskevat tupakan myyntiä Venäjälle koskevia suunnitelmia, ja koko komission ja Agrountorgin välinen kirjeenvaihto sekä kaikki asiakirjat, jotka koskevat Ballotin asemaa välittäjänä.

20 Kantaja lisää, ettei se vastusta asiantuntijan määräämistä arvioimaan sille aiheutunutta vahinkoa vastaajan kustannuksella.

21 Komissio vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

- jättää vahingonkorvauskanteen tutkimatta siltä osin kuin se koskee päivämäärää 23.7.1990 edeltäneitä tosiseikkoja ja vastaajan toimenpiteitä,
- jättää tässä oikeudenkäyntimenettelyssä tutkimatta tupakka-alan hallintokomitean työskentelyyn liittyvät seikat ja tiedot,
- muilta osin hylkää kanteen perusteettomana,
- velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Komissio vaatii lisäksi vastauksessaan, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin jättää tutkimatta tai muussa tapauksessa hylkää uudet pyynnöt, jotka koskevat asiakirjojen toimittamista ja mahdollisen asiantuntijan määräämisestä aiheutuvien kulujen maksamista.

Vaatimusten vanhentumisaika ennen 24.7.1990 toteutettujen komission toimenpiteiden osalta

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

- 22 Komissio väittää, ettei kannetta voida ottaa tutkittavaksi siltä osin kuin se koskee ennen 23.7.1990 tehtyjä komission toimenpiteitä, ottaen huomioon, että kanne on nostettu 24.7.1995. Se toteaa, että perustamissopimuksen 215 artiklan toisen kohdan nojalla nostettaville vahingonkorvauskanteille on määrätty viiden vuoden vanhentumisaika, joka lasketaan siitä tapahtumasta, johon korvausvelvollisuus perustuu. Vanhentumisaika alkaa kulua siitä hetkestä, jolloin kaikki edellytykset vahingonkorvausvelvollisuuden syntymiseksi täyttyvät. Ensimmäisen tarjouskilpailun osalta komissio toteaa, että tarjousten hylkäämistä koskeva päätös oli tehty 14.6.1990. Vahinko, jonka kantaja väittää kärsineensä, oli jo riittävän konkretisoitunut ennen 23.7.1990. Näin ollen vanhentumisaika on komission mielestä kulunut umpeen ainakin ensimmäisen tarjouskilpailun osalta.
- 23 Kantaja vastaa riitauttavansa nimenomaan sen tarjousten hylkäämisen jälkeiset tapahtumat sekä tarjouskilpailumenettelyn lykkäämistä ja tarjouskilpailujen jatkamista koskevat olosuhteet. Kaikki komission virheet on tehty 23.7.1990 jälkeen. Vahinko ei kantajan mukaan ollut vielä täysin syntynyt 14.6.1990, jolloin komissio hylkäsi kantajan tarjouksen.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 24 Yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 43 artiklassa, jota sovelletaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen saman perussäännön 46 artiklan mukaan, määrätään, että vanhentumisaika sopimussuhteen ulkopuolista yhteisön vastuuta koskeissa asioissa on viisi vuotta tapahtumasta, johon korvausvelvollisuus perustuu.
- 25 Tässä tapauksessa kantaja ei ole oikeudenkäyntikirjelmissään pyrkinyt näyttämään toteen, miltä osin komissio on menetellyt lainvastaisesti tehdessään 14.6.1990 päätöksen kantajan tarjouksen hylkäämisestä ensimmäisessä tarjouskilpailussa. Kaikki kantajan esittämät perustelut koskevat muita komission toimia, jotka kantaja riitauttaa.
- 26 Toisin kuin kantaja toteaa kanteensa tutkittavaksi ottamista koskevilla perusteluillaan, kantaja ei myöskään ole pyrkinyt näyttämään toteen, että 14.6.1990 tehty päätös ja sen riitauttavat muut komission toimet liittyisivät toisiinsa jollain tavalla. Se ei myöskään ole osoittanut, että 14.6.1990 tehdyn päätöksen ja vahingon, josta se vaatii korvausta, välillä olisi jonkinlainen syy-yhteys.
- 27 Laskelmassa, jonka perusteella kantaja on määrittänyt vaatimansa vahingonkorvauksen suuruuden (ks. kanteen liitteenä nro 121 oleva asiantuntijalausunto), ei ole sellaisenaan otettu huomioon ensimmäistä tarjouskilpailua.
- 28 Näin ollen kantaja ei voi vedota oikeuskäytäntöön, jonka mukaan vanhentumisaika ei ala kulua ennen kuin korvattava vahinko on konkretisoitunut, selittämättä, minkä tähän tapaukseen liittyvien seikkojen vuoksi tätä oikeuskäytäntöä olisi perusteltua soveltaa (yhdistetyt asiat 256/80, 257/80, 265/80, 267/80 ja 5/81, Birra Wührer ym. v. neuvosto ja komissio, tuomio 27.1.1982, Kok. 1982, s. 85, 10 kohta).

- 29 Kanteen tutkittavaksi ottamista arvioitaessa ei siten voida katsoa, että 14.6.1990 tehty päätös olisi erottamaton osa komission yleisempää lainvastaista menettelyä.
- 30 Näin ollen kanne on jätettävä tutkimatta siltä osin kuin se koskee ensimmäistä tarjouskilpailua.

Pääasia

- 31 Yhteisöjen tuomioistuimen ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan yhteisön sopimussuhteen ulkopuolinen vastuu syntyy ainoastaan, jos seuraavat edellytykset täyttyvät: toimielimen moitittu toiminta on lainvastaista, vahinko on tosiasiallisesti syntynyt ja toiminnan ja väitetyn vahingon välillä on syy-yhteys (yhdistetyt asiat T-481/93 ja 484/93, *Exporteurs in Levende Varkens* ym. v. komissio, tuomio 13.12.1995, Kok. 1995, s. II-2941, 80 kohta).
- 32 Ennen sen ratkaisemista, onko komission toiminta lainvastaista, on päätettävä siitä, mikä asema on annettava tupakka-alan hallintokomitean työskentelyyn liittyville tiedoille, joihin kantaja on vedonnut tässä oikeudenkäynnissä.

Kantajan oikeus vedota tiettyihin tietoihin

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

- 33 Komissio katsoo, että kantajalla ei ole oikeutta vedota tupakka-alan hallintokomitean työskentelyyn liittyviin tietoihin, koska hallintokomitean työjärjestyksen 10 artiklan mukaan sen päätökset ovat luottamuksellisia. Lisäksi komissio toteaa,

että perustamissopimuksen 214 artiklan mukaan komiteoiden jäsenet eivät saa ilmaista salassapitovelvollisuuden piiriin kuuluvia tietoja. Kantajalla ei siten komission mielestä ole oikeutta saada kyseisiä tietoja eikä etenäkään käyttää niitä tässä kanteessaan. Perustamissopimuksen 214 artiklalla on nimittäin välitön oikeusvaihtokutus, jota ei ole ajallisesti rajoitettu, joten sillä, onko kantaja saanut pöytäkirjat vilpittömässä vai vilpillisessä mielessä, ei komission mielestä ole merkitystä. Kantaja ei nimittäin voinut olla tietämättä, etteivät pöytäkirjat olleet julkisia ja ettei niissä olevia tietoja siten saanut ilmaista.

- 34 Kantaja väittää, ettei se tuntenut tupakka-alan hallintokomitean työjärjestystä, koska sitä ei ole julkaistu. Tähän työjärjestykseen ei siis voida vedota kantajaa vastaan. Se ei myöskään ole mielestään saanut lainvastaisesti haltuunsa Kreikan viranomaisten laatimia hallintokomiteoiden pöytäkirjoja. Kreikkalainen tupakkateollisuuden etujärjestö nimittäin jakaa nämä pöytäkirjat säännöllisesti jäsenilleen varoittamatta niitä näiden asiakirjojen luottamuksellisuudesta. Kantaja voi siten laillisesti esittää nämä asiakirjat oikeudenkäynnissä. Kantajan mukaan ei myöskään ole mitään järkeä säilyttää näiden asiakirjojen luottamuksellisuutta yli neljää vuotta kokousten jälkeen.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 35 Tässä tapauksessa ainoat tämän asian ratkaisun kannalta merkitykselliset tiedot, jotka sisältyivät tupakka-alan hallintokomitean päätöksiin, koskevat toisessa tarjouskilpailussa ensimmäisestä, toisesta ja neljännessä erästä tehtyjä tarjouksia ja kolmannessa tarjouskilpailussa ensimmäisestä erästä tehtyjä tarjouksia.
- 36 On kuitenkin todettava, että kantajan näistä tarjouksista mainitsemat tiedot ovat yleisesti tunnettuja muiden lähteiden ansiosta. Komissio on vastauksessaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjalliseen kysymykseen itse vahvistanut, että kantajan tarjoukset toisessa ja kolmannessa tarjouskilpailussa myytävistä ensimmäisistä eristä olivat korkeimmat näistä eristä tehdyistä tarjouksista. Komissio ilmoitti kantajalle 7.8.1990 tekemällään päätöksellä toisen tarjouskilpailun toista erää koskevan hyväksytyyn tarjouksen suuruuden. Tilintarkastustuomioistuin on

raakatupakka-alan yhteistä markkinajärjestelyä koskevassa erityisessä kertomuksessaan nro 8/93 (EYVL 1994, C 65, s. 1, jäljempänä erityiskertomus) vahvistanut, että kantajan tarjous toisen tarjouskilpailun neljänestä erästä oli saaduista tarjouksista korkein. Lopuksi tämän kertomuksen 4.53 ja 4.55 kohdassa on käsitelty yksityiskohtaisesti toisen tarjouskilpailun toista ja neljättä erää.

- 37 Kaikki nämä tiedot ovat siten saatavilla riippumatta kreikkalaisten viranomaisten tai toimielinten toimista.
- 38 Kysymyksellä siitä, onko kantajalla oikeus vedota hallintokomitean päätöksiin, ei siten ole merkitystä tämän asian kannalta.

Komission toiminnan lainvastaisuus

- 39 Kantaja näyttää katsovan, että lainvastainen toiminta, josta komissiota moititaan, muodostuu eri tarjouskilpailuja seuranneista toimista kokonaisuudessaan. Se tutkii kuitenkin erikseen kutakin tämän toiminnan osaa. Näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimenkin on arvioitava erikseen, onko tämän toiminnan eri osia — 14.6.1990 tehtyä päätöstä lukuun ottamatta (ks. edellä 25—31 kohta) — pidettävä lainvastaisina, kuten on väitetty. Lisäksi on tutkittava kantajan väitteet, jotka koskevat yhtäältä kolmannen ja neljännen tarjouskilpailun välillä kulunutta aikaa ja toisaalta komission päätöstä korottaa vakuuden määrää.

Toinen tarjouskilpailu

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

- 40 Kantaja väittää, että komissio on loukannut suhteellisuusperiaatetta ja yhdenvertaisen kohtelun periaatetta hylätessään 7.8.1990 kantajan toisessa tarjouskilpailussa tekemät tarjoukset.

- 41 Ensinnäkään tarjousten hylkäämistä ei kantajan mielestä voida perustella markkinoiden vääristymisen vaaralla, toisin kuin komissio väittää. Komission tältä osin käyttämät keinot eivät kantajan mukaan olleet soveliaita tavoitellun päämäärän saavuttamiseksi, ja nämä keinot ylittivät sen, mikä oli tarpeen tätä varten, joten ne eivät täyttäneet niitä vaatimuksia, joita oikeuskäytännön mukaan suhteellisuusperiaatteen noudattaminen edellyttää (asia C-256/90, Mignini, tuomio 8.4.1992, Kok. 1992, s. I-2651, 16 kohta).
- 42 Koska kantajan tarjousta ei ollut tarpeellista eikä välttämätöntä hylätä, hylkääminen oli siten suhteellisuusperiaatteen vastaista.
- 43 Kantaja toteaa, että sen tekemää tarjousta ensimmäisestä erästä ei hyväksytty, vaikka se oli korkein. Lisäksi kantaja väittää, että vaikka hyväksyttäisiinkin se komission väite, jonka tämä esitti erityiskertomukseen antamassaan vastineessa ja jossa se täsmensi, että toinen ja neljäs erä olivat samanarvoiset, oli naurettavaa hylätä kantajan tarjous neljännessä erästä, koska tarjottujen hintojen välinen ero oli vähemmän kuin yksi drakma. Kantajan mielestä sen tarjous neljännessä erästä oli paljon (yli kolme kertaa) parempi kuin tarjous, joka hyväksyttiin toisen erän osalta. Tältä osin se lainaa seuraavaa otetta erityiskertomuksesta (4.55 kohta): ”— — huonompilaatuista erää [neljäs erä] koskeva hylätty tarjous oli selvästi edullisempi kuin parempilaatuista erää koskeva hyväksytty tarjous [toinen erä].” Kantaja muistuttaa, että neljäs erä oli vain 425 tonnia, ja väittää, ettei tämän kokoisen erän myynti olisi voinut aiheuttaa markkinoiden vääristymistä.
- 44 Toiseksi kantaja väittää, että komissio on hylätessään sen tarjouksen neljännessä erästä ja hyväksyessään toisen tarjouksentekijän tarjouksen toisesta erästä selvästi loukannut yhdenvertaisen kohtelun periaatetta, jota sovelletaan tässä tapauksessa perustamissopimuksen 40 artiklan 3 kohdan, yhteisön tuomioistuinten oikeuskäytännön sekä asetuksen N:o 727/70 7 artiklan 2 kohdan mukaisesti.

- 45 Komissio väittää ensinnäkin, että sen tarkoituksena oli antaa taloudellisten toimijoiden ymmärtää, että se oli valmis jatkamaan näitä erä koskevaa tarjouskilpailua, kun hinnat olisivat riittävästi nousseet. Sitä paitsi sen epäröinti oli aiheellista niiden hintojen vuoksi, jotka muissa tarjouskilpailuissa oli lopulta tarjottu neljännessä erässä olevista kyseisistä kahdesta lajikkeesta. Sitä vastoin toisesta erästä tehty tarjous oli komission mukaan hyväksyttävä, kun otetaan huomioon sen sisältö ja sen sisältämien lajikkeiden hintojen keskiarvo ja kun tähän tarjoukseen verrataan kolmannesta erästä, jonka sisältö oli käytännössä sama kuin toisen erän, tarjottua hintaa.
- 46 Toiseksi komissio vastaa, että yleisesti ottaen kantaja sekoittaa toisiinsa eri tupakkalajikkeet ottamatta huomioon niiden hintaeroja. Komissio ei siten mielestään ole millään tavalla loukannut yhdenvertaisen kohtelun periaatetta hylätessään kantajan neljännessä erästä tekemän tarjouksen ja hyväksyessään samanaikaisesti toisen tarjouksentekijän toisesta erästä tarjouksen.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 47 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan suhteellisuusperiaate kuuluu yhteisön oikeuden yleisiin periaatteisiin. Tämän periaatteen mukaan yhteisön toimielinten säädösten, päätösten ja muiden toimenpiteiden on oltava soveliaita tavoiteltujen päämäärien saavuttamiseksi, eivätkä ne saa ylittää sitä, mikä on tarpeen tätä varten. Lisäksi silloin, kun on mahdollista valita usean asianmukaisen toimenpiteen välillä, on valittava vähiten rajoittava, ja toimenpiteistä aiheutuvat haitat eivät saa olla liian suuria tavoiteltuihin päämääriin nähden (ks. cm. asia *Exporteurs in Levende Varkens* ym. v. komissio, tuomion 119 kohta).
- 48 Vaikka kantaja tässä tapauksessa väittää, että komission päätös kantajan ensimmäisestä ja neljännessä erästä tekemien tarjousten hylkäämisestä ei ollut tarpeellinen eikä sovelias, kantaja ei kuitenkaan täsmennä, minkä tavoitteen kannalta kyseinen päätös ei täyttänyt näitä edellytyksiä, eikä se myöskään esitä tästä minkäänlaista näyttöä.

- 49 Todellisuudessa kantaja väittää, että komission 7.8.1990 tekemää päätöstä, joka perustui asetuksen N:o 3389/73 6 artiklan 1 kohdassa komissiolle annettuun oikeuteen keskeyttää tarjouskilpailu (ks. edellä 4 kohta), ei voitu perustella sillä, että komissio olisi halunnut välttää kyseisten markkinoiden vääristymisen tehtyjen tarjousten hintatason vuoksi, vaan tämän päätöksen syynä oli se, ettei komissio ottanut markkinahintoja huomioon, minkä osoittaa sen päätös olla myymättä kantajalle neljättä erää ja myös se, että komissio hyväksyi toisen tarjouksentekijän toisesta erästä tekemän alhaisemman tarjouksen.
- 50 Vaikka komissio ei kantajan väittämällä tavalla todellisuudessa olisikaan ottanut markkinahintoja huomioon riidanalaisen päätöksen tehdessään, koska se oli itse päättänyt koota tupakkaerät eri lajikkeista, tällä seikalla ei kuitenkaan ole mitään merkitystä arvioitaessa sitä, onko toimitelmin tässä yhteydessä loukannut suhteellisuusperiaatetta.
- 51 Joka tapauksessa on todettava, että yksi sovellettavan lainsäädännön tavoitteista on välttää kyseisten markkinoiden vääristyminen (ks. tältä osin asetuksen N:o 727/70 7 artiklan 2 kohdan toinen alakohta). On selvää, että komission päätös sai aikaan sen, että kyseiset taloudelliset toimijat tarjosivat sille kolmannessa tarjouskilpailussa korkeampia hintoja kuin toisessa tarjouskilpailussa samoista eristä tehdyissä tarjouksissa (ks. edellä 10 ja 11 kohta). Kantaja ei näin ollen voi vedota siihen, ettei komissio olisi ottanut hintoja huomioon, ja tällä perusteella väittää, ettei 7.8.1990 tehty päätös ole sen tavoitteen mukainen, jolla pyritään välttämään kyseisten markkinoiden vääristyminen.
- 52 Edellä esitetyn perusteella on katsottava, että suhteellisuusperiaatteen loukkaamista koskeva kanneperuste on perusteeton.
- 53 On todettava, että yhdenvertaisen kohtelun periaate, jota kantaja väittää komission loukanneen, kuuluu vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan yhteisön oikeuden perusperiaatteisiin, ja se edellyttää, että toisiinsa verrattavissa olevissa tilanteissa ei

menetellä eri tavalla, ellei tällaista eroa voida objektiivisesti perustella (ks. asia C-280/93, Saksa v. neuvosto, tuomio 5.10.1994, Kok. 1994, s. I-4973, 67 kohta).

- 54 Tässä tapauksessa toinen ja neljäs erä, joita kantaja on verrannut toisiinsa, eivät sisältäneet samoja tupakkalajikkeita. Kuten asetuksessa N:o 1560/90 todetaan, toisessa erässä oli Mavra, Kaba Koulak (perinteinen lajike) ja Ellassona-nimisiä lajikkeita sekä Kaba Koulak (erikoislajike), Katerini ja Burlay EL -nimisiä lajikkeita, kun taas neljännessä erässä oli Mavra ja Basmalajikkeita, joten ainoa molempiin eriin sisältyvä lajike oli siten Mavra. Lisäksi erät olivat määrältään selvästi erisuuruiset, koska toisessa erässä oli 1 519 836 kilogrammaa tupakkaa mutta neljännessä erässä ainoastaan 425 698 kilogrammaa.
- 55 Lisäksi komissio katsoi kyseisenä aikana tiedossaan olleiden seikkojen perusteella, että kantajan neljännestä erästä tekemä tarjous oli alhainen mutta että sen toisesta erästä tekemä tarjous oli hyväksyttävä etenkin verrattuna kolmannelta erästä tehtyyn tarjoukseen; kolmannen erän sisältö oli sekä tupakkalajikkeiden että niiden painomäärien osalta lähes sama kuin toisen erän.
- 56 Lopuksi komissio katsoo, että jos toisesta ja neljännestä erästä poistetaan Mavralajike, jota oli lähes yhtä paljon näissä molemmissa erissä (306 491 kilogrammaa toisessa erässä ja 333 872 kilogrammaa neljännessä erässä), käy ilmi, että kantaja tarjosi neljännessä erässä olevasta Basmalajikkeesta alhaisemman hinnan kilogrammalta kuin mitä toisen erän saanut tarjouskilpailun voittaja oli tarjonnut toisessa erässä olevista muista tupakkalajikkeista, vaikka Basmalajike oli kysytympää kuin muut toisessa erässä olevat lajikkeet, mitä kantaja ei kiistäkään. Kantaja ei ole kuitenkaan tässä oikeudenkäynnissä osoittanut, miltä osin tämä arviointi olisi ilmeisen virheellinen, vaan se on tyytynyt lainaamaan erityiskertomuksen otetta, jossa katsottiin, että neljännestä erästä tehty hylätty tarjous oli edullisempi kuin toisesta erästä tehty hyväksytty tarjous (ks. edellä 44 kohta), vastaamatta vakuuttavalla tavalla edellä esitettyihin komission perusteluihin, joissa kiistetään mainitun erityiskertomuksen otteesta tehty päätelmä.

- 57 Tältä osin on korostettava, että komission on tupakka-alan yhteisen markkinajärjestelyn hallinnoijana hoidettava kaupallista tehtävää. Sen on päätettävä, onko tarjouskilpailussa myytävistä eristä tehdyt tarjoukset hyväksyttävä vai hylättävä ottaen huomioon kaikki päätöksentekohetkellä sen tiedossa olevat seikat. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan komissiolla on tältä osin laaja harkintavalta, koska tällaisissa päätöksissä punnitaan eri tekijöitä, kuten eri eristä tarjottuja hintoja sekä varastointikustannuksia, siinä tapauksessa, ettei kaikkia eriä saada myydyksi. Näin ollen edes päätökset, jotka myöhemmin saattavat osoittautua arveluttaviksi, eivät välttämättä aiheuta yhteisön vahingonkorvausvastuuta, jollei toimielin ole tehnyt ilmeistä arviointivirhettä (ks. asia 27/85, Vandemoortele v. komissio, tuomio 11.3.1987, Kok. 1987, s. 1129, 31—34 kohta).
- 58 Lopuksi on todettava, että koska kantaja ei ole näyttänyt toteen, että komissio olisi menetellyt eri tavalla samankaltaisissa tilanteissa, se ei voi tässä tapauksessa perustellusti vedota yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamiseen.
- 59 Edellä esitetyn perusteella on katsottava, että komission 7.8.1990 tekemä päätös, joka koskee kantajan toisen tarjouskilpailun ensimmäisestä ja neljännestä erästä tekemiä tarjouksia, ei ole millään tavalla lainvastainen. Päätös ei siten aiheuta yhteisölle sopimuksen ulkopuolista vahingonkorvausvastuuta kantajaa kohtaan.

Kolmas tarjouskilpailu

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

- 60 Kantaja väittää, että myös kolmannessa tarjouskilpailussa on loukattu suhteellisuusperiaatetta, ja toteaa, että kun komissio päätti 16.11.1990 hylätä tehdyt tarjoukset välttääkseen jälleen markkinoiden vääristymisen vaaran, tämä aiheutti epätavallisen hintojen nousun sekä ylimääräisiä varastointikustannuksia ja yhteisölle

huomattavan varojen menetyksen. Kantaja katsoo, että tarjousten korottaminen ei ollut epänormaalia eikä kohtuutonta vientihintoihin verrattuna, toisin kuin komissio on väittänyt. Päinvastoin tarjousten korottaminen oli looginen seuraus tarjousten hylkäämisestä edellisessä tarjouskilpailussa.

- 61 Komissio vastaa, että se hylkäsi kaikki tarjoukset mainitussa tarjouskilpailussa voidakseen yrittää myydä kaikki varastot yhdellä kertaa ja voidakseen myöhemmin järjestää myynnin lajikkeittain niiden todellisen kaupallisen arvon määrittämiseksi. Lisäksi komissio toteaa, että koska markkinatilanne oli kyseisenä ajankohtana epävarma, se katsoi parhaaksi hylätä kaikki tarjoukset uusien ehdotusten laatimiseksi.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 62 Kuten toisen tarjouskilpailun yhteydessä jo todettiin, vaikka kantaja väittää suhteellisuusperiaatteen loukkaamista koskevan kanneperusteensa tueksi, ettei komission 16.11.1990 tekemä päätös ollut tarpeellinen eikä sovelias, kantaja ei kuitenkaan täsmällisesti osoita sitä tavoitetta, jonka kannalta kyseinen päätös ei täyttänyt näitä edellytyksiä, koska se viittaa vain joko yleisesti ”tupakka-alan tarjouskilpailumennettelyjen tavoitteisiin” tai tavoitteeseen, jonka mukaan ”tarjouskilpailuissa on otettava huomioon markkinoiden tarpeet”.
- 63 Vaikkei komissio olisikaan todellisuudessa ottanut markkinahintoja huomioon tehdessään päätöksensä 16.11.1990, kuten kantaja jälleen väittää, tällä ei ole mitään merkitystä arvioitaessa sitä, onko toimielin loukannut suhteellisuusperiaatetta päätöstä tehdessään (ks. edellä 50 ja 51 kohta).

- 64 Kantaja ei myöskään ole toimittanut minkäänlaista näyttöä siitä, että komissio ei olisi asetuksen N:o 327/71 3 artiklan c alakohdassa edellytetyllä tavalla ottanut markkinaolosuhteita huomioon päättäessään 16.11.1990 hylätä kaikki tarjoukset markkinoiden vääristymisen välttämiseksi. Se, että komissio on pyrkinyt välttämään markkinoiden vääristymisen, osoittaa, jollei päinvastaista näytettä toteen, että se on ottanut huomioon markkinoiden kehityksen ja tarpeet ainakin sellaisina kuin se on arvioinut niitä kyseisenä ajankohtana.
- 65 Joka tapauksessa on muistettava, että eräs sovellettavan lainsäädännön tavoitteista on välttää kyseisten markkinoiden vääristyminen (ks. edellä 52 kohta) ja että asetuksen N:o 3389/73 6 artiklan 1 kohdan mukaan komissiolla oli oikeus hylätä sekä kantajan ensimmäisestä erästä tekemä tarjous, vaikka se oli saaduista tarjouksista korkein, että kaikki muut saamansa tarjoukset.
- 66 Suhteellisuusperiaatteen loukkaamista koskeva kanneperuste on siten perusteeton.
- 67 Lisäksi on todettava, ettei asiaan juurikaan vaikuta se, että 16.11.1990 tehty päätös on tehty sen 15 päivän määräajan kuluttua umpeen, joka asetuksen N:o 3389/73 6 artiklan 1 kohdassa on säädetty tarjouskilpailun ratkaisua koskevalle päätökselle. Koska tämän määräajan noudattamatta jättämisestä ei ole säädetty minkäänlaista seuraamusta, sitä on pidettävä menettelyllisenä määräaikana, jonka umpeen kuluminen aiheuttaa oikeuskäytännön mukaan komission vahingonkorvausvastuun ainoastaan, jos se johtuu komission huolimattomuudesta (asia C-55/91, Italia v. komissio, tuomio 6.10.1993, Kok. 1993, s. I-4813, 69 kohta). Tässä tapauksessa kantaja ei kuitenkaan ole edes väittänyt, että komissio olisi syyllistynyt tällaiseen huolimattomuuteen, vaan se on tyytynyt ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinten esittämiin kirjallisiin kysymyksiin antamassaan vastauksessa ainoastaan mainitsemaan, että tätä määräaikaa ei ollut noudatettu.
- 68 Edellä esitetyn perusteella on todettava, että komission 16.11.1990 tekemä päätös, jolla komissio on hylännyt kantajan kolmannessa tarjouskilpailussa olleesta kolmesta erästä tekemät tarjoukset, ei ole miltään osin lainvastainen. Päätös ei siten aiheuta yhteisölle sopimuksen ulkopuolista vahingonkorvausvastuuta kantajaa kohtaan.

Kolmannen ja neljännen tarjouskilpailun välinen aika

Asiansaisten väitteet ja niiden perustelut

- 69 Kantaja väittää, että kolmannen ja neljännen tarjouskilpailun välillä kulunut aika ei ollut kohtuullinen, koska sen vuoksi varastot kasautuivat ja siten myös markkinat vääristyivät vakavalla tavalla. Kantaja selittää, että komissio on loukannut suhteellisuusperiaatetta yrittäessään toteuttaa toimenpiteen entisen Neuvostoliiton kanssa asetuksen N:o 727/70 7 artiklan säännösten vastaisesti ja asetuksen N:o 327/71 3 artiklan c alakohdassa mainittujen markkinoiden tarpeiden vastaisesti, koska tämä toimenpide ei ollut tarpeellinen eikä sovelias. Se pyrkii kumoamaan väitteet, jotka komissio on esittänyt kyseessä olevan väliajan perusteluksi.
- 70 Komissio selittää, että kolmannen ja neljännen tarjouskilpailun välillä kulunut pitkä aika johtui useasta syystä, joita olivat muun muassa kolmannen ja sitä edeltäneiden tarjouskilpailujen välisenä aikana tapahtuneet huomattavat hintatason vaihtelut, komission ja entisen Neuvostoliiton väliset neuvottelut, joissa tutkittiin mahdollisuutta myydä kaikki varastot Neuvostoliitolle, ja komission halu myydä kaikki interventioimenettelyssä olevat tuotemäärät, jotta uusi yhteinen markkinajärjestely voitaisiin aloittaa puhtaassa interventiotilanteessa.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 71 Yhteisön toimielinten laiminlyönnit voivat aiheuttaa yhteisön vahingonkorvausvastuun ainoastaan, jos toimielimillä on tässä yhteydessä ollut yhteisön säännökseen tai määräykseen perustuva oikeudellinen velvollisuus toimia (ks. asia C-146/91, KYDEP v. neuvosto ja komissio, tuomio 15.9.1994, Kok.1994, s. I-4199, 58 kohta).

- 72 Tässä tapauksessa komissiota ei missään sovellettavissa säännöksissä tai määräyksissä ole veloitettu järjestämään tarjouskilpailua tietyssä määräajassa, mitä kantaja ei ole väittänytkään.
- 73 Näin ollen on todettava, että kolmannen ja neljännen tarjouskilpailun välillä kulunut 11 kuukauden pituinen aika ei millään tavalla ole lainvastainen ilman, että olisi tarvetta tutkia, ovatko komission selitykset perusteltuja. Tämä väliaika ei siten aiheuta yhteisölle sopimuksen ulkopuolista vahingonkorvausvastuuta kantajaa kohtaan.

Neljäs tarjouskilpailu

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

- 74 Ensinnäkin kantaja katsoo, että tapa, jolla komissio järjesti neljännen tarjouskilpailun, oli selvällä ja ilmeisellä tavalla suhteellisuusperiaatteen vastainen, koska pienet ja keskisuuret yritykset on käytännössä jätetty sen ulkopuolelle. Neljännessä tarjouskilpailussa tarjotuissa tupakkaerissä oli kantajan mukaan useissa jäsenvaltioissa olevien interventioelinten hallussa olevia tupakkamääriä, ja erien sisältämä tuotemäärä oli niin suuri, että tarjouskilpailuun voivat osallistua ainoastaan sellaiset monikansalliset konsernit, joilla oli asianmukaiset yritysraenteet, jotta tuotteet voitiin viedä kustakin jäsenvaltiosta, jossa osa tässä tarjouskilpailussa myytävästä varastosta oli. Komissio on kantajan mielestä implisiittisesti myöntänyt tämän asiointilan jakaessaan kolme viimeistä erää, joita ei ollut myyty neljännessä tarjouskilpailussa, kymmeneen uuteen erään viidennestä tarjouskilpailusta 24.1.1992 annetussa asetuksessa (ks. edellä 14 kohta).
- 75 Kantajan mukaan pienet ja keskisuuret yritykset eivät olisi voineet osallistua tarjouskilpailuun myöskään sen vuoksi, että vakuudet olisi pitänyt antaa useiden interventioelinten vaatimusten mukaisesti. Näin suurien määrien ostamisesta olisi

lisäksi aiheutunut tällaisille yrityksille, joihin kantajakin lukeutuu, ylisuuria varasointikustannuksia yritysten koko huomioon ottaen. Kantaja väittää, että neljännessä tarjouskilpailussa myytävänä olleen tupakan määrä vastasi koko yhden vuoden tuotantoa Kreikassa ja yhtä kolmasosaa yhteisön vuotuisesta tuotannosta.

- 76 Kantaja valittaa siitä, että asetuksessa, jolla neljäs tarjouskilpailu järjestettiin, säädettiin 20 päivän määräaika tarjouskilpailua koskevan ilmoituksen julkaisupäivän ja tarjousten jättöpäivän välille, vaikka asetuksen N:o 3389/73, sellaisena kuin tämä asetus on muutettuna 27.5.1975 annetulla komission asetuksella N:o 1344/75 (EYVL L 137, s. 20) 3 artiklassa säädetty normaali määräaika oli 45 päivää. Tämä määräjän lyhentäminen heikensi entuudestaan pienten ja keskisuurten yritysten mahdollisuuksia.
- 77 Kantaja hylkää komission ehdotuksen, jonka mukaan kantaja olisi voinut tehdä yhteisen tarjouksen yhdessä muiden tarjouksentekijöiden kanssa. Se muistuttaa, että tilintarkastustuomioistuin on erityiskertomuksessaan korostanut, että usciden taloudellisten toimijoiden ryhmittäminen yhteen olisi aiheuttanut komissiolle riskin kartellien muodostumisesta.
- 78 Toiseksi kantaja väittää, että tapa, jolla komissio on järjestänyt neljännen tarjouskilpailun, on selvällä ja ilmeisellä tavalla yhdenvertaisen kohtelun periaatteen ja erityisesti asetuksen N:o 727/70 7 artiklan 2 kohdan vastainen, koska pienet ja keski-suuret yritykset on käytännössä jätetty kilpailun ulkopuolelle.
- 79 Komissio katsoo ensinnäkin, ettei se ole millään tavalla loukannut suhteellisuusperiaatetta, koska sen menettelytapa oli sovelias ja tarpeellinen yhteisen markkinajärjestelyn hyvän hallinnoinnin kannalta. Tupakkacrät oli komission mielestä koottu tarkasti määriteltyjen tarpeiden mukaan, jotka johtuivat markkinoiden tilanteesta kyseisenä aikana. Komissio esittää epäilyksensä siitä, että yhden tarjouksen tekeminen olisi edellyttänyt, kuten kantaja väittää, että tarjouksentekijällä olisi ollut

yritysrakenteita eri jäsenvaltioissa. Komission mielestä on kuitenkin ilmeistä, että tuotteet on helpompi viedä siitä maasta, jossa ne on varastoitu, ja että tämä olisi rationaalinen valinta hallinnointikustannusten minimoimiseksi. Se, että tarjouksen tekijän on annettava vakuus useille eri interventioelimille, ei sitä vastoin komission mielestä ole este yritykselle, joka on tottunut toimimaan kansainvälisessä kaupassa. Sitä paitsi tarjouskilpailuihin on osallistunut keskisuuria yrityksiä, ja jotkut niistä ovat myös voittaneet kilpailuja.

80 Komissio väittää, että sillä oli oikeus lyhentää 45 päivän määräaika 20 päiväksi, koska asetuksella N:o 2436/91 voitiin pätevästi poiketa asetuksesta N:o 3389/73, sillä molemmat perustuvat asetuksen N:o 727/70 7 artiklan 4 kohtaan, jossa komissiolle annetaan toimivalta päättää niistä menettelyistä ja edellytyksistä, joita noudattaen interventioelimet myyvät tuotteet.

81 Lisäksi sellainen taloudellisten toimijoiden laillinen ryhmittymä, joka toimii hetkellisesti yhdessä tekemällä yhteisen tarjouksen, on komission mukaan erotettava laittomasta kartellista. Komission mukaan on tavallista, että yritykset ryhmittyvät yhteen tehdäkseen yhteisen tarjouksen tuote-erästä, jota ne eivät voisi erikseen ostaa.

82 Lopuksi komission mielestä on olemassa useita syitä, joiden vuoksi neljännessä tarjouskilpailussa oli perusteltua noudattaa uudenlaista lähestymistapaa.

83 Yhtäältä komissio toteaa, että Neuvostoliitossa oli ilmennyt voimakasta heikompi-laatuisten tupakkatuotteiden kysyntää, minkä vuoksi erät voitiin koota yhdestä lajikkeesta, kun taas aikaisemmin tupakka oli myytävä eri lajikkeista kootuissa erissä, koska tupakan maailmanmarkkinoilla oli ylituotantoa. Näiden ostaminen olisi edellyttänyt tarjousten tekemistä erikseen kaikista eristä, joten tämä tavoite olisi voitu saavuttaa ainoastaan panemalla myyntiin suuria eriä.

84 Toisaalta komissio väittää, että tupakka-alan yhteisen markkinajärjestelyn tulevalle uudistuksella oli merkittävä vaikutus, etenkin kun interventiojärjestelmä aiottiin samalla poistaa, mikä komission mukaan edellytti vielä interventioelinten hallussa olevien varastojen myymistä. Tarjouskilpailu oli komission mukaan järjestettävä nopeasti ja kattavasti kyseisenä aikana vallinneiden edullisten markkinaolosuhteiden vuoksi. Yhtä tupakkalajiketta sisältävä tuote oli komission mielestä helpompi arvioida ja myydä, koska sitä ostivat tietyn tyyppiset ostajat ja sille oli erityiset markkinat.

85 Toiseksi komissio katsoo näillä samoilla perusteilla, että se ei myöskään ole loukannut yhdenvertaisen kohtelun periaatetta järjestäessään neljännen tarjouskilpailun.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

86 Kantaja vetoaa samoihin väitteisiin suhteellisuusperiaatteen ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamista koskevien kanneperusteidensa tueksi.

87 Mitään näistä väitteistä ei voida hyväksyä.

88 Kantaja ei esinnäkään voi väittää, että neljännessä tarjouskilpailussa eri erissä myytävän tupakan määrä olisi estänyt pieniä ja keskisuuria yrityksiä osallistumasta siihen. Komission antamista vastauksista ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kirjallisiin kysymyksiin käy nimittäin ilmi, että useat keskisuuret yritykset olivat tehneet tarjouksia ja että komissio on hyväksynyt jotkut niistä. Lisäksi näistä vastauksista ilmenee, että ensimmäisessä tarjouskilpailussa oli tehty 20, toisessa 11, kolmannessa 14 ja neljännessä 25 sääntöjenmukaista tarjousta.

- 89 Kantaja ei myöskään voi perustellusti väittää, että se, että erien sisältämät tupakkamäärät olivat maantieteellisesti hajallaan eri maissa, olisi estänyt pieniä ja keski-suuria yrityksiä osallistumasta neljanteen tarjouskilpailuun. Asetuksesta N:o 2436/91 nimittäin käy ilmi, että yhdestätoista erästä kuuden erän sisältämä tupakka oli yhden interventioelimen hallussa, neljän erän sisältämä tupakka oli kahden eri interventioelimen hallussa ja että näistä yhdestätoista erästä yhden ainoan erän sisältämä tupakka oli kolmen eri interventioelimen hallussa, joten myytävän tupakan maantieteellisestä hajallaan olosta johtuvat käytännön vaikeudet eivät siis olleet niin suuria kuin kantaja väittää.
- 90 Kantaja ei myöskään voi vedota mihinkään lainvastaisuuteen, joka olisi johtunut siitä, että tarjouskilpailua koskevan ilmoituksen ja tarjousten jättöpäivän välillä olevaa määräaikaakaan oli lyhennetty 45 päivästä 20 päivään. Tältä osin komissiolla oli oikeus poiketa asetuksen N:o 3389/73 3 artiklasta, sellaisena kuin se on muutettuna, koska sillä on yhteisen maatalouspolitiikan alalla laaja harkintavalta (ks. yhdistetyt asiat C-104/89 ja C-37/90, Mulder ym. v. neuvosto ja komissio, tuomio 19.5.1992, Kok. 1992, s. I-3061, 12 kohta). Kantaja ei kuitenkaan ole väittänyt tai näyttänyt toteen, että komissio olisi tehnyt ilmeisen arviointivirheen katsoessaan, että sovellettavaa määräaikaakaan oli lyhennettävä, jotta tupakkaerät voitiin myydä nopeasti ennen kuin uusi yhteinen markkinajärjestely tuli voimaan. Lisäksi määräajan lyhentäminen koski kaikkia asianomaisia taloudellisia toimijoita niiden koosta riippumatta. Kantaja ei myöskään täsmennä, miten määräajan lyhentämisellä olisi voitu suosia tietyn kokoisia taloudellisia toimijoita muihin verrattuna.
- 91 Koska komissio on näyttänyt toteen, että tarjouskilpailuun on osallistunut keski-suuria yrityksiä, ei ole syytä ottaa kantaa siihen, olisiko useiden taloudellisten toimijoiden samasta erästä mahdollisesti yhdessä tekemää tarjousta voitu pitää laillisena.
- 92 Joka tapauksessa ne toimenpiteet, jotka komissio valitsi neljännessä tarjouskilpailussa interventioelinten hallussa olevien tupakkamäärien myymiseksi, olivat sellai-

sia, että niillä voitiin saavuttaa tavoiteltu päämäärä, eivätkä ne ylittäneet sitä, mikä oli tarpeen tätä varten (em. asia Vandemoortele v. komissio, tuomion 34 kohta), koska interventioelinten varastoissa olevat tupakkamäärät vähenivät selvästi vuosina 1991 ja 1992 ja koska ainakin tietyistä lajikkeista saatiin neljännessä tarjouskilpailussa korkeammat hinnat kuin mitä aikaisemmissa tarjouskilpailuissa oli tarjottu. Näin ollen komissio ei ole ylittänyt harkintavaltaansa soveltaessaan raakatupakka-alan yhteistä markkinajärjestelyä.

- 93 Lisäksi on todettava, että neljäs tarjouskilpailu oli avoin kaikille alan yrityksille samoin edellytyksin ja samoja sääntöjä noudattaen ja että se voitiin järjestää eri tavalla kuin sitä edeltäneet tarjouskilpailut, koska komissiolla oli oikeus mukauttaa politiikkansa markkinaolosuhteiden kehityksen ja tavoiteltujen päämäärien mukaan (ks. tältä osin yhdistetyt asiat 197/80, 198/80, 199/80, 200/80, 243/80, 245/80 ja 247/80, Ludwigshafener Walzmühle ym. v. neuvosto ja komissio, tuomio 17.12.1981, Kok. 1981, s. 3211, 40 kohta).

- 94 Näin ollen suhteellisuusperiaatteen ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkamista koskevat kanneperusteet ovat perusteettomia.

- 95 Edellä olevan perusteella on katsottava, että asetus N:o 2436/91 ei ole miltään osin lainvastainen siten, että se aiheuttaisi yhteisölle sopimuksen ulkopuolisen vahingonkorvausvastuun kantajaa kohtaan.

Vakuuden suuruuden korottamista koskevat väitteet ja niiden perustelut

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

- 96 Kantaja väittää, että komissio on loukannut suhteellisuusperiaatetta korottaessaan vakuuden suuruutta, koska sen korottamista ei voitu perustella markkinoiden kehityksellä eikä vientituilla. Vakuuden tehtävä on kantajan mukaan taata se, että tarjousentekijä noudattaa tarjouskilpailuun osallistumisesta johtuvia velvoitteitaan ja että tuotteet todellisuudessa viedään maasta. Kun komissio vahvisti saman vakuuden tupakkalajikkeesta ja siten sen arvosta riippumatta, komissio osoitti kantajan mielestä, ettei vakuuden korottaminen johtunut markkinoiden kehityksestä.
- 97 Kantaja katsoo lisäksi, että vakuuden suuruuden korottamisella pyrittiin todellisuudessa syrjäyttämään tietyt mahdolliset ostajat, mikä myös osoittaa, että yhdenvertaisen kohtelun periaatetta on loukattu.
- 98 Komissio vastaa, ettei vakuus ollut mitenkään liian suuri ja että se oli välttämätön vientihinnan ja yhteisön markkinoilla noudatettavan hinnan välisen eron kattamiseksi sekä erityisesti vientitukien vaikutuksen poistamiseksi.
- 99 Komissio huomauttaa lisäksi, että kantaja osallistui viidenteen tarjouskilpailuun, jossa vaadittiin 0,7 ecun suuruinen vakuus, mikä todistaa, ettei sitä ollut millään tavalla jätetty interventiomyynnin ulkopuolelle.

- 100 Tältä osin kantaja vastaa, että selitys sille, että se pystyi osallistumaan tarjouskilpailuun, jossa vakuuden suuruudeksi oli vahvistettu 0,7 ecua kilogrammalta, oli se, että tarjouskilpailussa myytävä tupakkamäärä oli paljon pienempi.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 101 Asetuksen N:o 3040/91 johdanto-osan ensimmäisessä perustelukappaleessa komissio toteaa, että vakuuden suuruutta oli perusteltua korottaa sen vuoksi, että markkinoiden kehitys ja vientituet oli otettava huomioon. Komissio on tässä oikeudenkäynnissä täsmentänyt, että vakuuden suuruutta oli perusteltua korottaa sen varmistamiseksi, että tarjouksentekijät noudattavat tarjouskilpailuun osallistumisesta johtuvia velvoitteitaan, ja vientiä varten järjestetyn tarjouskilpailun ollessa kyseessä vakuutta oli korotettava sen varmistamiseksi, että tuotteet todellisuudessa viedään yhteisön ulkopuolelle.
- 102 Komission vastauksessa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjalliseen kysymykseen todetaan vielä, että myös vakuuden suuruuden korottamisen jälkeen tämän määrän ja komission järjestämissä tarjouskilpailuissa saadun myyntihinnan yhteismäärä oli pienempi kuin se ostohinta, jolla kyseiset interventioelimet olivat hankkineet kyseisen tupakan, mitä kantaja ei ole kiistänytäkään tämän tuomioistuimen istunnossa.
- 103 Näin ollen vakuuden suuruuden korottamista asetuksella N:o 3040/91 ei voida pitää kohtuuttomana.

- 104 Lopuksi on korostettava, että komission on yhteisiä markkinajärjestelyjä hallinnoidessaan vältettävä erityisesti sitä, että tupakan myynti aiheuttaa markkinoiden vääristymistä. Suurien vakuuksien vaatimista voidaan periaatteessa pitää osoituksena siitä, että komissio on täyttänyt velvollisuutensa asianmukaisesti. Asetuksessa N:o 3040/91 säädetyt vakuusehdot tarkoittavat välttämättä sitä, että yritykset, jotka eivät pysty täyttämään niitä, eivät saa osallistua tarjouskilpailuun. Tällaisella poissulkemisella, joka liittyy välttämättä kaikkiin vakuusehtoihin, ei siten loukata yhdenvertaisen kohtelun periaatetta (ks. asia C-358/90, *Compagnia italiana alcool v. komissio*, tuomio 7.4.1992, Kok. 1992, s. I-2457, 54 kohta). Joka tapauksessa on todettava, etteivät vakuusehdot ole käytännössä estäneet pienten ja keskisuurten yritysten osallistumista tähän tarjouskilpailuun, koska neljännessä tarjouskilpailussa tällaisia yrityksiä oli myös voittajayritysten joukossa.
- 105 Näin ollen suhteellisuusperiaatteen ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukaamista koskevat kanneperusteet eivät ole perusteltuja.
- 106 Edellä esitetystä seuraa, että asetus N:o 3040/91 ei ole lainvastainen siltä osin kuin siinä korotetaan vakuuden suuruutta, joten yhteisölle ei sen vuoksi synny sopimuksen ulkopuolista vahingonkorvausvastuuta kantajaa kohtaan.
- 107 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei voi hyväksyä kantajan vastauksessaan esittämää vaatimusta, joka koskee asiantuntijan nimittämistä ja komission kehittämistä toimittamaan lisää asiakirjoja. Kyseiset asiakirjat eivät nimittäin ole välttämättömiä riidan ratkaisemiseksi, eikä tässä tapauksessa ole tarpeen nimittää asiantuntijaa arvioimaan väitettyä vahinkoa, koska kantaja ei ole näyttänyt toteen, että komissio olisi toiminut lainvastaisesti.

108 Edellä esitetyn perusteella kanne on hylättävä kokonaisuudessaan ilman, että olisi tarpeen tutkia, täyttyvätkö muut edellytykset sopimussuhteen ulkopuolisen yhteisön vastuun syntymiseksi; nämä muut edellytykset koskevat vahingon tosiasiallista syntymistä ja syy-yhteyttä komission toiminnan ja väitetyn vahingon välillä.

Oikeudenkäyntikulut

109 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan hävinnyt asianosainen veloitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska kantaja on hävinnyt asian ja komissio on vaatinut oikeudenkäyntikulujen korvaamista, kantaja on veloitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) Kanne hylätään.

2) Kantaja velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Lenaerts

Lindh

Cooke

Julistettiin Luxemburgissa 17 päivänä joulukuuta 1997.

H. Jung

P. Lindh

kirjaaja

neljännen jaoston puheenjohtaja